

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่อง จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ปานเพชร ร่มไทร

77 000 777 5

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

17 มี.ค. 2546

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

169816

พฤษภาคม 2546

ISBN 974-352-367-7

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์
ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... ประธาน

(ดร.วิมลรัตน์ จตุรนนท์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บำเรอราช)

..... กรรมการ

(ดร.สมโภชน์ อเนกสุข)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(ดร.วิมลรัตน์ จตุรนนท์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บำเรอราช)

..... กรรมการ

(ดร.สมโภชน์ อเนกสุข)

..... กรรมการ

(ดร.จิรา จันทร์กระจำง)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 31 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2546

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากพระญาณวโรดม วัดเทพศิรินทราวาส และทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ ทบวงมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2545 ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.วิมลรัตน์ จตุรนนท์ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บำเรอราช และดร.สมโภชน์ อเนกสุข กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดร.จิรา จันทร์กระจ่าง และรองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย คณะกรรมการสอบปากเปล่า วิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา และแนะนำการปรับแก้ไขวิทยานิพนธ์ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือทำวิทยานิพนธ์ ท่านผู้อำนวยการและคณะครูโรงเรียนอนุบาลประจันตคาม ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการหาคุณภาพของเครื่องมือทำวิทยานิพนธ์ อาจารย์ใหญ่ คณะครู และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนวัดศรีประจันตคาม ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากรในชุมชน ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการสำรวจความต้องการการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา บุคลากรทุกท่านของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปราจีนบุรี พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ปราจีนบุรี หอสมุดแห่งชาติ ชลบุรี เทศบาลเมืองปราจีนบุรี วัดแก้วพิจิตร และตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ที่ได้อำนวยความสะดวกในการค้นข้อมูลเนื้อหา เพื่อใช้ประกอบการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และวิทยากรผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้จนประสบความสำเร็จ

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่ออำไพ ร่มไทร คุณแม่กัลยา ร่มไทร และญาติพี่น้องของผู้วิจัยทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจ และให้การช่วยเหลือสนับสนุนในทุกเรื่องด้วยดีตลอดมา

ท้ายสุดนี้ ขอขอบคุณในความตั้งใจและความเพียรพยายามของตนเอง ตลอดระยะเวลา 9 เดือนที่ผ่านมาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผลงานนี้เป็นความภาคภูมิใจและทำให้ได้พัฒนาความรู้ ความคิดของตนเองในระดับหนึ่งสมกับที่มุ่งหวังไว้ คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับคณะครูและนักเรียนทุกคนในจังหวัดปราจีนบุรี ที่จะนำหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง จังหวัดปราจีนบุรี ไปใช้ประโยชน์ในภายภาคหน้า เพื่อการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจในเรื่องราวของจังหวัดปราจีนบุรี อันจะส่งผลให้เกิดความรักและความภาคภูมิใจในจังหวัดปราจีนบุรีสืบไป

44911560 : สาขาวิชา : หลักสูตรและการสอน; กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน)

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา / กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม /
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดปราจีนบุรี

ปานเพชร ร่มไทร : การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (THE DEVELOPMENT OF SCHOOL CURRICULUM ON SOCIAL, RELIGION AND CULTURE GROUP ON THE TOPIC " PRACHINBURI PROVINCE " FOR PRATHOM SUKSA FOUR STUDENTS) อาจารย์ที่ปรึกษา : วิมลรัตน์ จตุรานนท์, ค.ด.,
สุนทร บำเรอราช, Ed.D., สมโภชน์ อเนกสุข, กศ.ด. 437 หน้า. ISBN 974-352-367-7

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 5 ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การจัดทำสาระของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การทดลองใช้หลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร โดยสำรวจความต้องการของชุมชนในกลุ่มตัวอย่าง 71 คน กลุ่มทดลองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนวัดศรีประจันตคาม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 52 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามเจตคติต่อหลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (*t-test*)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนาหลักสูตร ได้หลักสูตรสถานศึกษาที่อยู่ในระดับดีมาก ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้จำนวน 12 สาระ คือ ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของจังหวัดปราจีนบุรี สภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดปราจีนบุรี การปกครองของจังหวัดปราจีนบุรี บริการของรัฐในจังหวัดปราจีนบุรี อาชีพในจังหวัดปราจีนบุรี โบราณสถานและแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรี ศาสนาและงานวัฒนธรรมประเพณีของจังหวัดปราจีนบุรี ภาษาถิ่นของจังหวัดปราจีนบุรี บุคคลสำคัญของจังหวัดปราจีนบุรี อาหารพื้นบ้านของจังหวัดปราจีนบุรี ภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดปราจีนบุรี และปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของจังหวัดปราจีนบุรี หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เหมาะสมกับผู้เรียน และสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง จังหวัดปราจีนบุรี สูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. เจตคติต่อหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง จังหวัดปราจีนบุรี หลังการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา สูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

44911560 : MAJOR : CURRICULUM AND INSTRUCTION; M.Ed. (CURRICULUM AND INSTRUCTION)

KEYWORD : SCHOOL CURRICULUM / SOCIAL, RELIGION AND CULTURE GROUP / PRATHOM SUKSA FOUR STUDENTS IN PRACHINBURI PROVINCE

PANPETCH ROMSYE : THE DEVELOPMENT OF SCHOOL CURRICULUM ON SOCIAL, RELIGION AND CULTURE GROUP ON THE TOPIC " PRACHINBURI PROVINCE " FOR PRATHOM SUKSA FOUR STUDENTS. THESIS ADVISER : WIMONRAT CHATURANON, Ph.D., SUNTHORN BUMRERRAJ, Ed.D., SOMPOCH ANEGASUKHA, Ed.D., 437 P. ISBN 974-352-367-7

The purpose of this research was to develop the school curriculum on social, religion and culture group on the topic " Prachinburi Province ". There were 5 steps the curriculum development procedure as follows : Data fundamental study, subject development, evaluation before implementation, curriculum implementation and curriculum revision. There were 71 samples group for fundamental study from communities. The experiment group for this research was 52 Prathom Suksa IV students at Chumchon Watsri Prachantakham School, Prachinburi Province, in the second semester of the academic year 2002. The materials and instruments used in the research were an achievement test and an attitude questionnaires on the school curriculum. The data were analyzed by mean, standard deviation, and *t-test*.

The results of this research were as follow :

1. The school curriculum developed was very good. There were 12 subjects concerning Prachinburi Province the history and the essential, the geography, the administration, the public utilities, the careers, the ancient remains and the tour places, the religions and the cultures, the local languages, the important persons, the local foods, the local inventions, the problems and solving problems. It was found appropriate for local communities and suitable for learners and can be used in school.
2. The students's achievement posttest was significantly higher than the ($p < .01$) pretest.
3. The students's attitude posttest was significantly higher than the ($p < .01$) pretest.

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ

บทที่

1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาของการวิจัย.....	4
คำถามของการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ความรู้พื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร.....	11
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.....	43
หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.....	48
เจตคติ.....	55
ข้อมูลจังหวัดปราจีนบุรี.....	59
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	69

บทที่

หน้า

3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	74
	การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	74
	การจัดทำสาระของหลักสูตร.....	78
	การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้.....	86
	การทดลองใช้หลักสูตร.....	89
	การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร.....	94
4	ผลการวิจัย.....	95
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิจัย.....	95
	ตอนที่ 1 ผลการสำรวจความต้องการของชุมชนในการพัฒนา	
	หลักสูตรสถานศึกษา.....	96
	ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.....	99
	ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษา.....	112
	ตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา.....	113
5	สรุปและอภิปรายผล.....	115
	สรุปผลการวิจัย.....	115
	อภิปรายผล.....	116
	ข้อเสนอแนะ.....	123
	บรรณานุกรม.....	125
	ภาคผนวก.....	135
	ภาคผนวก ก.....	136
	ภาคผนวก ข.....	138
	ภาคผนวก ค.....	153
	ภาคผนวก ง.....	306
	ภาคผนวก จ.....	321
	ภาคผนวก ฉ.....	327

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ข.....	332
ภาคผนวก ช.....	355
ภาคผนวก ฌ.....	394
ภาคผนวก ญ.....	402
ภาคผนวก ฎ.....	420
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	437

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การประเมินหลักสูตรโดยใช้เทคนิคปุยซองค์ (Puisseance measure).....	41
2 แสดงแบบแผนการทดลอง.....	93
3 ผลการสำรวจความต้องการของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.....	96
4 ผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แสดงองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา ใน 3 ด้าน.....	99
5 ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์หาค่า Puisseance measure	112
6 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา และหลังการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา.....	113
7 ผลการศึกษาเจตคติของนักเรียนต่อหลักสูตรสถานศึกษาก่อนการทดลองใช้ หลักสูตรสถานศึกษาและหลังการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา.....	114
8 แสดงค่า /OC ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง จังหวัดปราจีนบุรี...	139
9 แสดงค่า /OC ของแบบสอบถามเจตคติต่อหลักสูตรสถานศึกษา.....	140
10 แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน.....	141
11 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเจตคติต่อหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้ t -test...	145
12 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง จังหวัดปราจีนบุรี ของกลุ่มทดลอง ที่เปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน.....	147
13 คะแนนเจตคติต่อหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง จังหวัดปราจีนบุรี ของกลุ่มทดลอง ที่เปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน.....	150

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 โครงสร้างหลักสูตรตามแนวคิดของโบแฮมปี.....	22
2 โครงสร้างหลักสูตรตามแนวคิดของแฮส.....	23
3 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวความคิดของ Tyler.....	28
4 การพัฒนาหลักสูตรตามแนวของบรูซ จอยส์.....	30
5 วัฏจักรของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ สจัด อุหรานันท์.....	31
6 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่.....	33
7 แผนภูมิกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของวิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช.....	36
8 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	47
9 องค์ประกอบของเจตคติ.....	57
10 การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน.....	421
11 การทำกิจกรรมกลุ่มในชั้นเรียน.....	422
12 การนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า.....	423
13 การแสดงบทบาทสมมติ.....	424
14 การประดิษฐ์หัตถกรรมจักสานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดปราจีนบุรี.....	425
15 การทำอาหารพื้นบ้านของจังหวัดปราจีนบุรี.....	426
16 การทัศนศึกษาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ปราจีนบุรี.....	427
17 การทัศนศึกษาตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร และวัดแก้วพิจิตร.....	428
18 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญการทำหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่.....	429
19 วิทยานรด้านภาษาถิ่นและอาหารพื้นบ้าน.....	430
20 ผลงานของนักเรียนจากการเรียนรู้ เรื่อง จังหวัดปราจีนบุรี.....	431